

Dromende Jozef

THEMA: VERLICHTING

- 3** – De verlichting; een breuk in het denken over de Bijbelse overlevering
- 5** – Column: Lichtspel
- 6** – ‘Het licht is mijn kompaan’ over het werk van Lynne Leegte
- 8** – Twee fietsen; Een kerstvertelling
- 10** – Een kerstdans voor de koning
- 11** – Nieuw gezicht idA-redactie
- 12** – Zegen voor Karel Visscher
- 14** – Uit de kerkenraad
- 15** – In Memoriam
- 16** – Kinderkerstfeest
- 17** – Toelichting bij de Agenda
- 18** – Agenda
- 19** – Collectebestemmingen
- 20** – Kerkdiensten

Twee geboorteverhalen van Jezus

Door Carel ter Linden

Stelt u zich voor: in het jaar 80, zo'n 50 jaar na Jezus' dood, zit Lucas achter zijn schrijftafel, en hij schrijft een verhaal over Jezus. Straks weet anders niemand meer van deze unieke Godsgezant. Hij is er bijna mee klaar en nu moet hij naar goed gebruik alleen nog een geboorteverhaal schrijven.

Grote gestalten in Israëls geloofsgeschiedenis krijgen na hun dood een geboorteverhaal, waarin de verteller nog eens op een beeldende manier samenvat wat in zijn ogen de betekenis van de betrokkene is geweest. De bijbel kent er negen! Tezelfdertijd is ook een zekere Mattheüs met een levensverhaal over Jezus bezig, en ook hij schetst in

een geboorteverhaal wat voor hém het meest markante van deze man van Nazareth was. En dan begrijpen we meteen waarom die twee verhalen zowel iets gemeenschappelijks hebben als tegelijk behoorlijk kunnen verschillen.

Bethlehem

Beiden kiezen zij als plaats van Jezus' geboorte voor Bethlehem, Dat ziet op een oude belofte van God, dat Hij eenmaal iemand zou zenden uit het geslacht van koning David, die zijn verstrooide volk van alle einden der aarde zou terugbrengen naar hun land, en zich als een ware koning zich over zijn volk zou ontfermen en hen in vrede en gerechtigheid zou doen wonen. Een belofte die zij beiden in deze man

van Nazareth ten diepste zagen vervuld. Deze koning, aldus de profeet Micha, zou uit Bethlehem komen, waar koning David geboren was.

In het geboorteverhaal van Mattheüs wonen bij zijn geboorte zijn ouders, Jozef en Maria, in Bethlehem en gaan zij pas later in Nazareth wonen. In Lucas' verhaal wónen zij in Nazareth en moet Lucas dus iets bedenken om ze in Bethlehem te krijgen: hij beschrijft hoe het hele volk op bevel van de Romeinen moest worden ingeschreven in de plaats waar de familie vandaan kwam. Het moge duidelijk zijn: deze verhalen hebben geen biografische grond: het is de beide schrijvers er uitsluitend om te doen om in beelden de betekenis van Jezus' leven recht te doen.

Lees verder op pagina 2

Godsend

Jezus was in hun ogen voor God als een ware zoon. Maar hoe beeld je dat uit? Mattheüs doet het zo: daar wilde Jozef, toen hij ontdekte dat zijn aanstaande vrouw zwanger was, het reeds gesloten huwelijkscontract verbreken, als niet een engel hem in een droom had gewaarschuwd dat niet te doen, omdat het hier ging om een uniek kind, een zoon van de Allerhoogste. Lucas doet het weer anders: daar is het María aan wie een engel verschijnt, die haar dezelfde boodschap brengt. En zo belijden die beide schrijvers [in wezen hetzelfde: zij zagen in Jezus de wáre door God belofde koning, de enige die in staat was om vrede en gerechtigheid te brengen onder de mensen.

Mattheüs

Maar daarna gaan zij uiteen. Wat Mattheüs duidelijk het meest getroffen heeft in het leven van Jezus, is het opvallende gebeuren dat in zijn tijd, dankzij de inspanningen van Paulus, búiten het joodse land een groeiende belangstelling voor Jezus is ontstaan. Dit unieke gegeven verwerkt hij nu heel geraffineerd in zijn geboorteverhaal: hij verzint de grootste heidenen die hij bedenken kan: oosterse magiërs die nog helemaal in hun natuurgodsdienst gevangen zitten en een bijzondere ster ontdekken, waaruit zij afleiden dat er ergens een koning moet zijn geboren. Zij zadelen hun kamelen en gaan die ster achterna, die hen naar Jeruzalem brengt, waar zij zich melden bij de koning.

Deze man, Herodes, is ontsteld over wat die magiërs hem vertellen. Op hun vraag waar dit kind geboren kan zijn roept hij de opperpriesters en schriftgeleerden van het volk bijeen, die alleen maar het bijbelboek van de profeet Micha hoeven op te slaan om te weten waar dat moet zijn: in Bethlehem! Herodes vraagt de geleerde mannen om hem op de hoogte te houden, zodat ook hij deze nieuwe koning hulde kan bewijzen – met het heimelijke plan het kind om te brengen – maar verzet evenals die godgeleerden geen stap om die sterrenkijkers de weg te wijzen. Daarmee verwijst Mattheüs heel subtiel naar hun latere veroordeling van Jezus' opvattingen,

Aanbidding door de herders

zodat die ster dat opnieuw zelf zal moeten doen. En zo vinden deze wijzen eerder dan wie ook dit kind, in het huis van zijn ouders in Bethlehem en zij eren het met kostbaarheden: goud en wierook en mirre.

Lucas

Lucas doet het anders. Die laat een engel richting Bethlehem vliegen, maar deze vliegt die stad voorbij, hij komt kennelijk niet voor zijn bewoners. Pas buiten de muren van het stadje daalt hij neer, tot verbijstering van een aantal herders die daar in de nacht hun kudden bewaken. 'Schrik niet', roept hij ze toe, 'want ik breng u goed nieuws, dat voor heel het volk bestemd is. Er is een nieuwe koning geboren. De door God belofde!'

Dat 'u' geldt alleréérst die verbaasde mannen. Door voor de herders te kiezen als de allereersten onder de mensen tekent Lucas hoe er in dit kind een nieuw soort koningschap zou verschijnen, dat het oog zou richten allereerst op de geringsten in deze wereld (herders

stonden buiten de samenleving en mochten bijvoorbeeld niet optreden in rechtszaken): kortom de mensen búiten de muren, de armen, de uitgestotenen, de zieken. Dit hemels bericht is voor heel het volk bestemd – dat betekent in de bijbel ook: heel de wereld – maar daarbij gaan de mensen in de marge van het bestaan voorop.

'En als u dit kind gaat zoeken', zegt de engel, 'het ligt in een kribbe.' Want – schrijft Lucas veelzeggend – 'er was voor hen geen plaats in de herberg'. Een legende vertelt hoe het hout van de kribbe kwam van de stam waarvan later het kruis werd gemaakt.

Tot slot: Het geboorteverhaal van Mattheüs heeft een prominente plaats in de kerstliturgie van de oosters-orthodoxe kerken, op 7 december. In het Westen is het verhaal van Lucas 'het' geboorteverhaal geworden, en komt het verhaal van Mattheüs pas op de 6de januari. Maar ook dat is een waar geboorteverhaal!

Tot ver in de eerste helft van de achttiende eeuw werd er – ook door de meeste intellectuelen – niet getwijfeld aan de betrouwbaarheid van wat er in de Bijbel beschreven werd. Een stroming in het denken, die grote vraagtekens zette bij geloofsaannames die niet met de waarneembare werkelijkheid of het redelijk denken in overeenstemming waren te brengen, won steeds meer terrein: de Verlichting.

De Verlichting

Een breuk in het denken over de Bijbelse overlevering

Door Alfred van Wijk

Belangrijke denkers van de Verlichting die in onze Republiek ten tijde van het Tweede Stadhouderloze Tijdperk de geloofsfeiten op grond van de rede gingen betwijfelen, waren de vermaarde Benedictus Spinoza (1632-1677) en diens minder bekende geestverwant en vriend Adriaan Koerbagh (1633-1669). Beiden worden tot de vroege, ook wel Radicale Verlichting gerekend, die de menselijke rede boven overgeleverde geloofsfeiten stelden. Dit werd destijds als een ongeoorloofde aanval op de waarheid van de Bijbels tekst gezien en daarom algemeen sterk veroordeeld. Hun publicaties werden dan ook verboden. Ook hun gedeelde overtuiging dat God te vereenzelvigen is met de natuur ondermijnende volgens de kerkelijke en wereldlijke gezags-

dragers de gangbare overtuigingen die alleen maar tot maatschappelijke onrust zou leiden.

De stenen die Koerbagh, nog meer dan Spinoza, in de tot dusverre rimpelloze godsdienstige vijver wierp, waren destijds dan ook niet een klein beetje aanstootgevend te noemen. De Bijbel was zijns inziens geen goddelijke openbaring, maar bestond uit door mensen bedachte en beschreven verhalen, 'al wast van reyntyje de vos of uylen-spiegel'. Theologische conclusies, die op zichzelf genomen in de Bijbel niet terug te vinden zijn, maar daar ooit als dogma's kunstmatig uit afgeleid werden, zoals het God-zijn van Christus en het dogma van de drie-eenheid

werden door hem louter menselijke bedenksels genoemd: *"De godgeleerden beweren dat een wonder iets is wat tegen of boven de natuur gebeurt, maar dat is onwaar, want niets kan tegen of boven de natuur gebeuren."* Daarmee ontkende hij het bestaan van een Schepper die uit het niets de wereld heeft geschapen. Ook moest hij niets weten van de tegennatuurlijke en onredelijke Bijbelse wonderverhalen, als de stilstand van zon en maan in het boek Jozua en het lopen over het water van Jezus in de evangeliën als werkelijke gebeurtenissen en moest hij evenmin iets hebben van het reële bestaan van engelen en de duivel, net zomin als volgens hem hemel en hel bestaande locaties waren. Voor hem was de ware theologie gebaseerd op de natuurwetenschap.

Als gepromoveerd academicus schreef hij zijn ideeën in het voor velen toegankelijke Nederlands in plaats van het voor academici gebruikelijke Latijn. Zo koos hij bewust voor de verspreiding van zijn denkbeelden voor een breed publiek. Veel van zijn opvattingen zijn terug te vinden in zijn boek *Een licht dat schijnt in duistere plaatsen*. Met dit licht verwees hij niet naar het kerstkind in de donkere winteravond, maar naar de rede die de irreële gereformeerde dogma's en allerlei religieuze twisten in een helder licht moesten zetten.

Tegel met citaat van Koerbagh, in het plaveisel links van de Rasphuispoort, de ingang tot de Kalverpassage op de Heiligeweg.

Lees verder op pagina 4

De hele oplage van Koerbaghs boek, dat als godslasterlijk werd beschouwd, werd vernietigd en hijzelf werd verdachte in een ketterproces. Het vonnis over hem was niet mis: zijn duim met behulp waarvan hij zijn godslasterlijke teksten had geschreven werd afgehakt, zijn tong die zoveel onwaarheid in de wereld had gebracht werd doorboord, zijn persoonlijke bezittingen werden in beslag genomen en hijzelf werd tot tien jaar dwangarbeid in het rasphuis, verbanning en 6000 gulden boete veroordeeld. Drie jaar na het vonnis stierf hij in gevangenschap, niet langer in staat de hem opgelegde ontberingen te verdragen.

De Radicale Verlichting van Spinoza en Koerbagh heeft geen weerklank gevonden onder de toenmalige doperse theologen. Spinozisme werd veelal als 'ongodisme' beschouwd. Wel stonden zij open voor grotere verdraagzaamheid, grotere nadruk op het belang van de rede bij het verklaren van wetenschappelijke vraagstukken en daarbij hechtten zij meer belang aan de resultaten van de natuurwetenschap. Zij wilden het geloof in de goddelijke openbaring in de Schrift niet zonder meer opgeven. Integendeel: in verschillende boekjes die voor de aankomelingen als lesmateriaal in het laatste kwart van de zeventiende eeuw verschenen, werd de goddelijke openbaring in de Bijbel nog genoemd als geloofsfeit. Maar het tij keerde: de in de Schrift geopenbaarde kennis van God werd nu aangevuld met godskennis uit de natuur en kreeg vorm in de zogeheten 'fysico-theologie' als een moderne, christelijke vorm van Verlichting, die de openbaring van God in de natuur zocht te combineren met natuurwetenschappelijk onderzoek. Anders dan wat voor de radicale Spinoza en Koerbagh gold, wordt de doperse aanpak tot de moderate, of gematigde Verlichting gerekend.

Rasphuispoort. In 1596 werd in het voormalige Clarissenklooster aan de Heiligeweg een tuchthuis gevestigd, het Rasphuis. De gevangenen moesten hout uit Brazilië raspen tot pigmentpoeder, waar dan verf van kon worden gemaakt. Tot 1987 was de poort de ingang tot het Heiligewegbad, thans de ingang naar het winkelcentrum de Kalvertoren.

Hoezeer er ook op het in 1735 opgerichte seminarium belang gehecht werd aan kennis van de natuurwetenschap bleek uit het studieprogramma: van meet af aan werden de studenten op hoog niveau onderwezen in de 'proefkundige wijsbegeerte' waar wis- en natuurkunde een belangrijk onderdeel van vormden. Het seminarium beschikte destijds dan

ook over een uitgebreid natuurkundig instrumentarium, het zogeheten natuurfilosofische instrumentenkabinet, 'meest alle van best mahoniehout vervaardigd'.

Niet iedere hedendaags doperse predikant zal het betreuren dat voor het seminarium deze eis van kennis van de exacte vakken al lange tijd niet meer geldt ...

Lichtspel

Door Karen Lammers

In de vroege ochtend van Allerzielen was ik onderweg. Alleen in de auto reed ik door wijds Hollands landschap. Het was stil op de weg en de morgen wonderlijk sereen. Ik zette de radio aan. Na een korte aankondiging klonk het lied van Schubert, 'Litanei auf das Fest Aller Seelen', D343. Dat de zielen van overledenen vrede mogen vinden. Het lied werd gezongen door Matthias Goerne, de pianobegeleiding werd verzorgd door Helmut Deutsch. Het lied ontroerde me diep. Die zeven minuten onderging ik de muziek en haar zeggingskracht als een eeuwigheid, volledig in het nu. De ervaring van ongelofelijke schoonheid van klanken en uitvoering werkte synergistisch met de schoonheid van het kou dampige herfst-landschap, het ochtendlicht, de novemberzon. Moment van pure bezieling. De ervaring gaf de dag extra gloed.

Allerzielen en onze gedachtenisdienst eind november en dan nu de adventstijd, een tijd van inkeer waarin vanuit het donker naar Kerst toe steeds meer licht ontstaat. Donkerte is soms helend, rust brengend en opladend, om daarna verfrist en gesterkt de kracht van het licht tegemoet te treden, de bruis van het leven, de nieuwe dag opgewekt te beginnen. Zoals wanneer 's avonds mijn kamer onverlicht af en toe tot rustplek wordt, waar ik slechts met mijn gedachten ben en met het flauwe maanlicht dat door het raam naar binnen schijnt, als een gebed, verbinding zoekend met het Goddelijke, of 's nachts de slaap, verwerker van indrukken en poort naar het onderbewuste regeert en verkwikt.

December is de donkerste maand met de meeste lichtjes, de maand bij uitstek van spel van donker en licht. We maken ons op voor Kerst, feest van het Licht, en de overgang van Oud naar Nieuw, wat gevoelsmatig voor mij ook een aspect van donker en licht heeft.

Kerst is bij uitstek een feest waar herinneringen aan vorige Kerstvieringen in flarden naar boven komen en zich mengen met het heden. Groene en rode lantaarntjes, echte kaarsjes in de boom, levend licht, kijken naar de vlammetjes, de emmer water bij de boom, Kerstverhalen, Kerstliederen, vuurkorf en Glühwein, het Kerstspel, levendige gesprekken, de kat die zich de laatste jaren zo graag oprolde onder de Kerstboom, in geborgenheid onder zijn geliefde sparrentakken.

Herinneringen aan een jaarwisseling. Een natuurvriendenhuis in de Italiaanse bergen, de kou en het verwarmen van het huis met een houtkachel, waarop ook gekookt werd. De hele dag het vuur brandende houden. Een traditionele maaltijd van polenta, linzen en saucijzen. Kaarslicht, lange tafels. Omstreeks middernacht buiten een vuur ontstoken. De nacht met een sterrenhemel gevuld met duizenden

sterren, de donkere contouren van de bergen, aan de overkant van de vallei hier en daar lichten, vreugdevuren van andere gehuchten. De invulling van het heden bouwt voort op het verleden.

Een paar jaar geleden ontfermde ik me over een kerstboompje. Hoe we eraan gekomen zijn weet ik niet meer. Een klein boompje was het, haar takken gedompeld in kaarsvet om sneeuw te veinzen. Met bijna kokend water verwijderde ik zorgzaam de paraffine. Haar takken werden erdoor gehavend, maar ze overleefde en herstelde. Afgelopen jaar werd ze bijna weggegooid met het snoeiafval, maar ook daar ontkwam ze wonderlijker wijs aan. En nu staat ze fier in een pot, eigenzinnig van vorm met haar zwierige takken en flink gegroeid. Dit jaar zal ze voor het eerst lichtdrager worden. Een snoer van lichtjes zal haar sieren. Buiten in haar element zal ze de decembernachten verlichten.

Om over het werk van kunstenaar Lynne Leegte (Luton VK, 1965) te schrijven, zou je eigenlijk dichter moeten zijn. Haar werk is van een aansprekende schoonheid, zonder berouw of excuses. In haar moedertaal zou je zeggen 'unapologetically beautiful'.

'Het licht is mijn kompaan' over het werk van Lynne Leegte

Door Peter ter Veer

Consolation2 (2007), Lochem

Van Leegte mag mooi. Bijzonder voor iemand die werd opgeleid aan de Groninger kunstacademie Minerva in een periode dat 'mooi' op zijn minst suspect was. Verfijnd, gevoelig, weemoedig, verstillend is haar werk en zeer eigen. Bij haar werk denk je aan gedichten van J.C. Bloem of aan het adagietto uit de vijfde van Mahler. Ze maakt installaties, foto's en beelden en altijd speelt licht daarin een hoofdrol. 'Licht is mijn kompaan, mijn medewerker', zegt ze daar zelf over.

Velen zullen haar kennen van het werk 'Flight' dat ze voor de Singelkerk maakte. Uit een boek op de kansel waaien langs dunne, stralende visdraden bladzijden als vogels de hoge ruimte in, aangelicht door de achterliggende ramen. Het woord Gods de wereld in? Leegte: 'Ik begrijp goed dat het werk in die setting vooral religieuze connotaties zal oproepen, maar iedere andere interpretatie vind ik ook prima. Het werk is een reactie op de ruimte, een werk dat in dialoog met de ruimte is ontstaan'.

Leegte doet tot 18 januari 2026 met 'Windows' mee aan het Amsterdam Light Festival, dat licht in donkere dagen brengt. Leegte: 'De Singelkerk was ooit een schuilkerk, gedoemd tot onzichtbaarheid. Door vlak boven het hek van de binnenplaats, aan de grachtzijde, twee grote lichtgevendende ramen te plaatsen – kopieën van de kerkramen in de gevel daarachter – , creëer ik met licht een extra ruimte. Door de binnenplaats tussen hek en kerk in het licht te zetten, trek ik als het ware de verborgen kerk naar voren de wereld in en maak ik wat ooit verscholen moest zijn, zichtbaar.' Iets vergelijkbaars deed zij met haar werk 'Fenster' in het Duitse Lippstadt, waar een verlicht venster de in 1938 verwoeste synagoge markeert. Licht dat een herinnering vasthoudt.

Voor de Sint-Gudulakerk in Lochem, waar zij voor projecten meerdere opdrachten kreeg, realiseerde zij in 2007 het werk 'Consolation'. Jaarlijks wordt in de kerk met Allerzielen een requiem uitgevoerd door Capella Amsterdam, in 2007 het requiem van Herbert Howells. Voor dat concert maakte zij acht lange, zijden banieren waarop zij handen printte die witte zakdoeken vasthouden. Je had erbij willen zijn, in die kerk, onder de wiegende en troostgevende banieren, in het licht dat in kerken net altijd even anders is dan elders.

Maar als gezegd, Leegte is ook beeldhouwer, hoewel zijzelf niet heel duidelijk een onderscheid maakt tussen haar installaties, foto's en beelden: 'Het begint met een idee en vervolgens maak ik een keuze voor het materiaal waarin dat idee het beste kan worden uitgevoerd'. Ze werkt veelal in albast, een zachte, doorzichtige steensoort waarin het licht zichtbaar werkzaam is. Tulpenblaadjes, schelpen, waaiers, bundeltjes brieven, boeken, blouses, kraagjes, veren: geen uitdaging lijkt Leegte te groot. Leegte: 'In het Rijksmuseum ga ik altijd even kijken naar de asperges van de 17e -eeuwse schilder Adriaen Coorte. Ik wist dat het er ooit van moest komen, ze moesten in albast. Het werd een impressie, een 'naar Coorte'. Het met een touwtje bijeengebonden bundeltje asperges lijkt te stralen, van binnenuit maar ook door het strijklicht dat er op valt.

Het weemoedige en verstilde in haar werk komt het best tot uitdrukking in de kraagjes en de keurig opgevouwen blouses die haar grootmoeder ooit droeg. In albast, wel te verstaan! Wat vergankelijk is, wat herinnert aan een ver verleden, wat voor Leegte verbonden is aan een grootmoeder van wie zij overduidelijk hield en die haar met haar eigen schilderwerk zeer inspireerde, stolt zij voor de eeuwigheid in albast. Het is als een ode.

Hetzelfde geldt voor de servetten in albast, herinneringen aan familiediners. Na het diner gooit iedereen de keurig gesteven en gevouwen servetten achteloos verfrommeld op tafel. Ze zijn als een herinnering aan een samenzijn met anderen, maar bij elkaar vormen ze even zozeer een berglandschap. Er zit onmiskenbaar iets melancholisch in deze werken, ze refereren allemaal aan iets wat voorbij is, het zijn in steen vastgehouden herinneringen aan wat ooit was. Leegte geeft die objecten op onnavolgbare wijze een eeuwig leven, als een erfenis van een erfenis.

Lynne Leegte exposeert in een serie 'Ontmoetingen', samen met zilversmid Daan Brouwer, vanaf 11 december a.s. tot 10 mei 2026 in het Nederlands Zilvermuseum te Schoonhoven.

www.lynnleegte.com

Asperges, hout (2021), Study after Adriaan Coorte

Cardigan (2020) Collectie Museum More, Gorssel

Twée fietsen; Een kerstvertelling

Door Thijs van Hoogstraten

Kerstverhalen zijn vaak wonderlijk, maar toch ... dit is er zo een.

Boos morrelde hij aan zijn fiets. Het sleuteltje zou toch niet weer weigeren? Hij was er nog speciaal voor naar de sleutelmaker geweest. Maar het slot was onvermurwbaar en gaf zijn fiets niet prijs. Alex blies nog een keer op zijn koude handen, maar het lukte echt niet. Hij moest maar lopen, van kantoor naar huis. Misschien wel een half uur, door de kale woonwijk waar hij en zijn vriendin kortgeleden waren neergestreken. En waar nog steeds geen tram of bus reed, gevolg van ondoorgrondelijk beleid van de gemeente.

Hij liep met grote stappen, terwijl het zachtjes begon te regenen. Nog steeds was hij een beetje bozig. Op zichzelf, op de wereld, op tante To. Want ja, volgens lange traditie zouden ze ook dit jaar met kerst gaan eten bij tante To. Hij zelf en zijn vriendin. Tante To was een zus van zijn moeder. Sinds zijn beide ouders waren overleden had zij zich een beetje over hem, toen stille student, ontfermd,

vaak met de feestdagen. Maar dit jaar had To een appje gestuurd. Lieve beiden, de buurman heeft gevraagd of ik met hem meega voor de kerst, naar een warm land en ik ga! Mooie dagen! Hij had nog nooit van die buurman gehoord, maar ja, misschien had zelfs To haar geheimen, zo bleek nu wel. Dus hadden hij en zijn vriendin besloten maar een rustige kerst te vieren, en dat was dat. Maar nu had zij opeens bedacht om de kerst door te brengen bij haar moeder in Zweelo, en hij had daar geen zin in gehad. Na een beetje gepruttel van zijn kant, was ze al afgereisd. Het ging de laatste tijd al niet zo goed tussen hen. Kinderen wilde ze ook niet, had ze laatst gezegd.

Dus liep Alex nu, deze dag voor de kerst, naar een leeg huis. Het disfunctionele sleuteltje hield hij in zijn hand geklemd. De straten werden al donker. Hij moest nu nog langs het winkelcentrum om zijn wijk te bereiken. Hij wist al hoe hij door de straten zou lopen en, via de aangeharkte voortuintjes, bij iedereen naar binnen zou kunnen kijken.

Kinderen en kerstbomen, zo zou het zijn, algehele knusheid. Hij werd er een beetje misnoedig van. Hij rilde, ondanks de nieuwe winterjas die ze samen nog hadden gekocht in de PC. Nog maar even op zijn telefoon kijken dan maar.

Wham! Alex schrok op toen een fatbike met twee jongens erop hem voorbij scheurde, half op de stoep. Hij hoorde gelach terwijl ze in het duister verdwenen. Een paar meter verderop zag hij iets of iemand op straat liggen. Het was een vrouw. Ze kwam net over-eind, kennelijk van de sokken gereden. Een boodschappentas lag ernaast, omgevallen. Mandarijnen, luiers zag hij in de gauwigheid. "Au, au" riep ze en wreef voorzichtig over een been. Haar fiets lag erop half zeven naast. "Doet pijn".

Alex wilde doorlopen. Er waren vast wel andere mensen ... Maar hij zag eigenlijk niemand. Hij kon toch niet zomaar voorbijlopen. Hij probeerde haar over-eind te helpen, kon haar laten leunen tegen een lantaarnpaal.

Maar meer lukte niet "Au, au" zei de vrouw, "au, au". "Zal ik een ambulance bellen" "Of iemand bellen? Je man?" "Geen man." De ambulance kwam. En voerde mevrouw af. Ze had wel prachtig haar, noteerde Alex, en schaamde zich er meteen voor om dat op te merken. Op haar fiets had niemand gelet. Zou hij hem maar netjes wegzetten? Hij zette hem zelfs op slot. "Aisha" stond op het labeltje. De verleiding om die fiets zelf maar in gebruik te nemen weerstond hij. Hij zou zijn tocht naar huis nu maar lopend voortzetten.

Opeens gaat er een deur achter die fiets open. Warm licht stroomt naar buiten. O ja, hier zit een kerk. Dat weet hij, hij komt er wel eens voorbij. Niet dat hij ooit naar binnen is gestapt. "Zo, even de benen strekken" hoort hij een stem zeggen. "Elk jaar in zo'n kribbe liggen, het is machtig mooi, maar je moet soms wel even kunnen wandelen." Het is een ongewoon kind dat het zegt. Licht straalt om hem heen. Hij is van een onbestemde leeftijd. Alex weet het achteraf niet meer.

"Kan ik helpen?" Alex is even de weg kwijt. Helpen, dan had dit kind beter net even eerder kunnen zijn. "Eeh, eeh ...

mijn fiets" zegt hij dan maar. Hij laat het sleuteltje zien, van zijn eigen fiets. Het Jezuskind glimlacht alleen maar. "Tot ziens" zegt hij en verdwenen is hij. De deur gaat dicht. Nu staat Alex weer helemaal alleen in de lege straat.

Thuis vindt hij een brief – handgeschreven – van zijn vriendin. Het is nu toch echt beter om het uit te maken, schrijft ze. En zo wordt het voor Alex een heuse stille kerst, heel stil. Maar die fiets van hem, als hij die gaat ophalen, die kan hij zomaar van het slot krijgen. Een wonder lijkt het.

Drie dagen later gaat zijn mobiel af. Het is Aisha, van het ongeluk. Hoe die nu aan zijn nummer is gekomen? Maar ze heeft toch niets gebroken, zegt ze. Ze heeft een lieve stem. Kan ze langskomen om te

bedanken en meteen haar fiets sleutel op te halen? Op de achtergrond klinken babygeluiden.

Op een rare manier maakt Alex' hart een sprongetje. Ja zeker kan dat. Gauw, gauw, gaat Alex naar het winkelcentrum, voor koekjes bij de koffie. Koffie met Aisha, van het ongeluk.

In een grote meubelzaak heeft de uitbater ook een heuse kerststal opgetuigd. Naast de sofa's en zitmeubelen. Een kribbe, met het kindje Jezus erin, ontbreekt niet. Als Alex daar met zijn haastige koekjes voorbijloopt, ziet hij het toch echt. Het Christuskind geeft hem een grote, niet te missen, knipoo.

Gaat het nu ook nog sneeuwen?

Een kerstdans voor de koning

Door Albertine Wendte-Voncken

In deze donkere dagen voor Kerstmis is er bij iedereen behoefte aan verlichting. De kerstversiering hangt in de winkelstraten en aan de huizen en we doen hard ons best om het donker tegen te gaan. Ook vanuit overdrachtelijk perspectief is er behoefte aan positieve verhalen, in een wereld waarin er steeds meer kwaad aanwezig lijkt te zijn of blijkt te zijn. Dat is natuurlijk wat het Kerstfeest doet met mensen, mooie verhalen delen over hoe het licht het donker overwint en het goede altijd triomfeert over het kwade.

Een mooi prentenboek dat in dit thema past is "Een kerstdans voor de koning", een nieuw boek van Paul Biegel, althans een oud verhaal dat is heruitgegeven als prentenboek en geïllustreerd door Linde Faas. Het is dit jaar 100 jaar geleden dat Paul Biegel geboren werd en daarom hebben zijn erven een aantal boeken heruitgegeven, waaronder dit verhaal. Gelukkig zijn zij wederom de samenwerking aangegaan met Linde Faas, die ook eerder een aantal heruitgaven van Biegel illustreerde, waaronder het Sleutelkruid.

Ik besprak al eerder in IdA haar boek "Ergens in de sneeuw", waarbij ze de haar kenmerkende stijl van donkere aquarel met witte plakkaatverf gebruikte. Ook in dit boek gebruikt ze die techniek, die ook nu weer het effect geeft van dwarrelende sneeuwvlokken en sneeuwstorm en zo veel beweging en leven brengt in de tekeningen. Niet alleen de effecten van de witte verf, maar juist de combinatie met grote contrasten tussen donkere en lichte vlakken ondersteunen en verdiepen het verhaal van Biegel.

Een oude brommerige koning besluit in oktober dat het tijd is voor Kerstmis en iedereen moet aan hem gehoorzamen. Hij wil dat zijn onderdanen voor een bijzondere kerstboom zorgen en op dat moment belt een danseresje aan. De koning bedenkt dan dat zij een mooie, levende kerstboom kan zijn, maar het meisje wil natuurlijk veel liever dansen. Toch stemt ze toe en laat zich optuigen als kerstboom, maar de avond duurt wel erg lang, staand op één been en met een arm in de lucht en een piek op haar wijsvinger. Dan breekt het

danseresje los en danst door het hele paleis heen, achtervolgd door de boze koning. Hoe het precies afloopt zal ik niet verklappen.

Het is een heerlijk boek om voor te lezen vanaf een jaar of vier en ook jongere kinderen kunnen al genieten van de mooie prenten. Aan de andere kant heeft het voor een prentenboek vrij veel tekst, dus misschien kun je voor wiebelende of ongeduldige kinderen beter even een snelle samenvatting maken. Biegel schreef wel vaker over absurde volwassenen en verstandige of intuïtieve kinderen en ook hier is dat het geval. En gelukkig loopt het verhaal weliswaar goed af, maar ook niet al te goed, want brommende koningen veranderen toch nooit echt helemaal en ook dat past in de stijl van Biegel. Maar het gaat erom in het leven de koningen te laten brommen in hun paleis en ondertussen de frisse briesjes te koesteren en te kijken naar de lichtpuntjes in het donker. Dit boek helpt ons daar weer even aan herinneren.

Mooie adventstijd en fijne Kerstdagen gewenst!

Nieuw gezicht in de idA-redactie

Door Peter ter Veer

Naar aanleiding van een stukje dat ik in idA schreef over de vogel van Wessel Couzijn aan de gevel van de Singelkerk, werd ik door Mieke Krebber gevraagd zitting te nemen in de redactie van het maandblad. Onlangs woonde ik mijn eerste redactievergadering bij en werd mij gevraagd een stukje te schrijven over mijzelf. Welnu: mijn naam is Peter ter Veer, van huis uit katholiek, 67 jaar en onlangs gepensioneerd, woonachtig in de schaduw

van de Utrechtse Domtoren, vrijgezel, jurist en kunsthistoricus. Ik ben geboren in Heerlen, tot mijn 12e opgegroeid in Schaesberg (nu Landgraaf) en heb mijn middelbare school in Doorn afgerond.

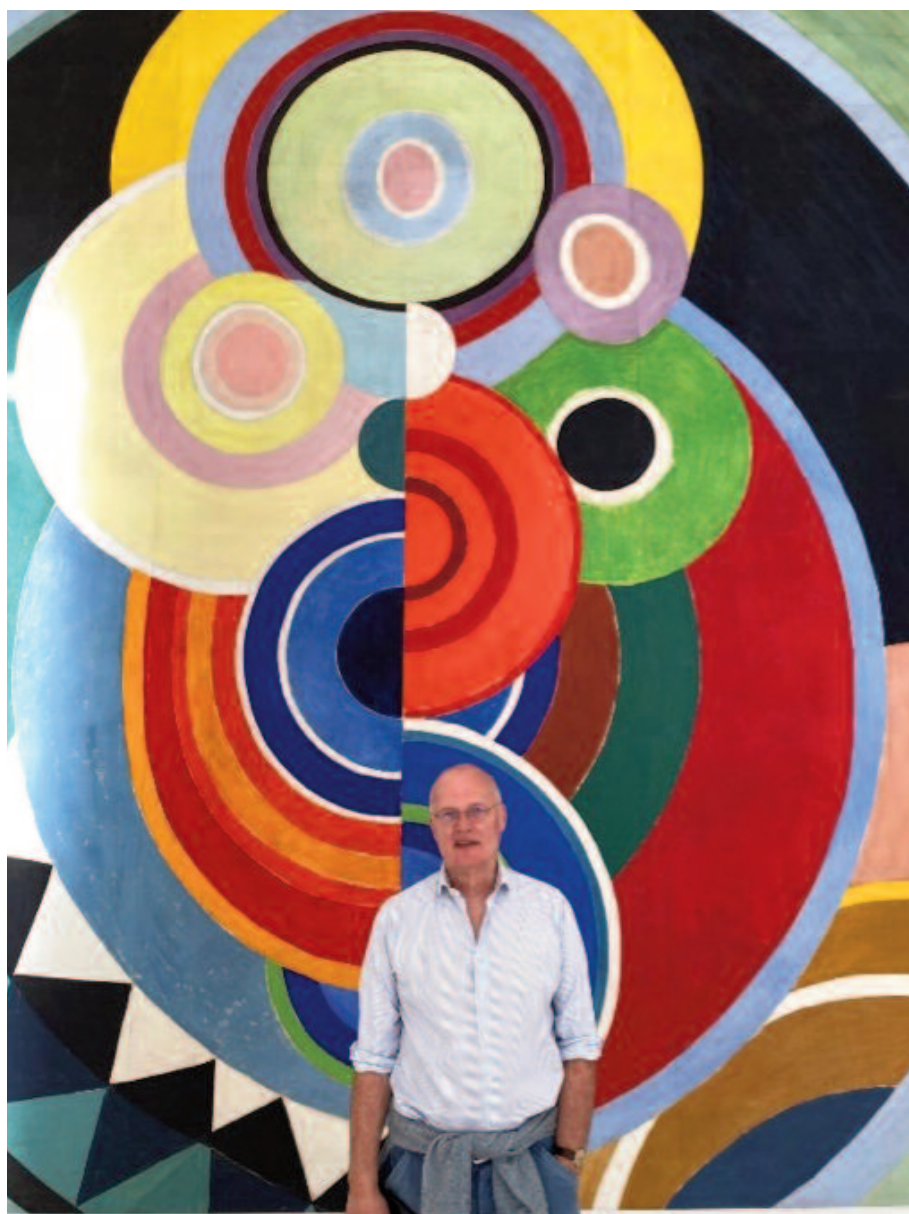
Na een jaar Amerika begon ik met mijn rechtenstudie in Utrecht, waar ik bevriend raakte met kerkenraadslid Ernst Gülcher. Na mijn rechtenstudie werkte ik twee jaar voor het Utrechtse Festival Theater a/d

Werf waarna ik op het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie terechtkwam. Daar maakte ik jarenlang een tijdschrift op het gebied van strafrecht en criminologie. In diezelfde periode schreef ik voor het Utrechts Nieuwsblad over beeldende kunst en in het Universiteitsblad over theater en volgde ik mijn passie: ik studeerde in de avonduren in Leiden kunstgeschiedenis en specialiseerde mij in de Nederlandse beeldhouwkunst.

Na een kort intermezzo als secretaris cultuur van de gemeente Zwolle – geen daverend succes, bleek al snel – besloot ik naar de Pabo te gaan en leerkracht te worden. Dat laatste kwam er overigens niet van: ik heb met veel plezier zo'n vijftien jaar in kleine groepjes gewerkt met kinderen die extra ondersteuning nodig hebben. Dat bleek uiteindelijk toch het beste bij mij te passen. Ik werkte eerst tien jaar op een school in Kanalen-eiland en vervolgens tot aan mijn pensioen in Ondiep, twee Utrechtse krachtwijken. Gelukkig kan ik, gepensioneerd en wel, tot het einde van dit schooljaar nog twee dagen per week in Ondiep blijven werken. Het is prachtig en dankbaar werk en ik heb er al die jaren erg van genoten, en nog.

Via eerdergenoemde Ernst kwam ik zo'n twee jaar geleden in de Singelkerk waar ik nu als vriend van de gemeente met regelmaat en veel plezier de diensten bijwoon en een Bijbelgroep bij Henk Leegte volg. Het zijn voor mij steeds momenten die rust, verdieping, stilte en inspiratie met zich meebrengen, zaken die in een steeds luidere, snellere en ingewikkelder samenleving als balsem voor de ziel zijn.

Ik verheug me erg op de werkzaamheden voor idA en hoop van harte dat ik u, samen met de andere leden van de redactie, tien keer per jaar een mooi idA-nummer kan presenteren.

Zegen voor Karel Visscher

*Op 2 november 2025 in de Doopsgezinde Meerpad kerk,
voorganger Essemie van Dunné*

Als ouders, van onze lieve zoon Karel, die autisme en een verstandelijke beperking heeft, voelden wij de behoefte een zegen voor Karel te vragen. We hebben als lid van de Doopsgezinde gemeente Amsterdam steun bij Essemie van Dunné gevraagd en gekregen.

We hebben een aantal persoonlijke, soms emotionele, voorbereidende gesprekken met Essemie gevoerd die heel verbindend zijn geweest en geleid hebben tot deze bijzondere dag. We wilden ook heel graag een mooie dag voor Karel organiseren. Een dag voor hem, waarin hij in het middelpunt staat, voelt dat hij er mag zijn, dat we van hem houden en dat hij geholpen zal worden in zijn kwetsbare leven. Essemie gaf Karel een liefdevolle en ontroerende zegen, die ons allen diep raakte. Karel en wij voelden de liefde, de bescherming en de aandacht. De zegen bracht wat we hoopten om mee te dragen in ons verdere leven. Alles kwam samen.

Voor ons, een zegen, een ondersteunende liefdevolle kracht, een kracht die het menselijk begrip te boven gaat. Een kracht om te voelen dat we niet alleen zijn. Een kracht, die kwetsbare mensen zoals Karel zo nodig hebben in hun volledige afhankelijkheid van andere mensen. Er was een prachtig koor dat gekleed was in de lievelingskleuren van Karel en mooie liederen zong. Er was mooie muziek. We zijn ieder, die aan deze ontroerende dienst heeft bijgedragen door er te zijn, heel dankbaar. Karel was zo blij, ontspannen en ontvankelijk. Zo zien we hem nooit. Hij was in de "zevende hemel". Een zegen waar we mee verder kunnen gaan in ons leven. Een dienst om nooit te vergeten!

Zegen Karel gegeven en uitgesproken door Essemie. "Dan ga ik nu over tot de kern. Lieve Karel, je ouders, die lid zijn van de gemeente hebben mij en de gemeente gevraagd om over jou een zegen uit te spreken. Het is geen toverspreuk, maar het zijn wel woorden

*"Lieve Karel,
kom je bij me staan?
Ik ga een zegen
uitspreken:"*

van betekenis. Soms kan je in het leven denken dat je er alleen voorstaat, je ouders misschien, en jij ook, en wij allemaal hier, denken dat wel eens. Met de zegen zeggen we, niets liever willen we, dat je het nooit alleen hoeft te doen. Dat er altijd mensen om je heen zullen zijn die van je houden. Die je zullen helpen. Jij doet er toe, lieve Karel, zoal alle mensen en dus ook de mensen in je leven: mamma en pappa, doen ertoe, Bas en Koen, doen ertoe, Katy en Zwiert, Piers en Marjon, Joske doet ertoe, en Jolien, de begeleiders van de boerderij, en nog zovelen om je heen, die van je houden en je helpen. Niets liever willen zij dat er altijd mensen zijn zoals zij, altijd mensen om je heen zijn. Met de zegen wensen we je Liefde toe. Liefde die dieper zit dan we kunnen bevroeden, en hoger gaat dan we kunnen reiken. Die wegen gaat die we niet eerder gingen. Die in elke ademhaling is en in elke hartslag.

Bertien van der Sluis en Willem Visscher

*"Lieve Karel,
De Eeuwige zegene je,
Zodat je liefde ontmoet op je pad,
Zodat mensen je helpen op je weg
Zoals ook jij mensen helpt,
Lieve Karel,
Ga in de kracht die je gegeven is in
eenvoud in vrolijkheid in vriendelijkheid
en Zo zal de liefde,
Als een zegen,
Voor altijd
bij jou zijn.
Amen"*

Uit de kerkenraad

November

Jeugd- en jongerenwerk

In november stond de kerkenraad stil bij het jeugd- en jongerenwerk in de gemeente. Joke van der Heide, Liliene van der Steur en Gisbert van Baalen vertelden meer over hun werk met de verschillende leeftijdscategorieën. We zijn trots en dankbaar dat we jeugd vanaf hun geboorte een warme plek kunnen bieden waar zij gaandeweg meer leren over de Bijbel en de waarden die daaruit spreken.

Op zondag zijn er twee keer per maand in de Singelkerk groepen voor 0-6 jaar (Kom-in-de-Kring) en 6-11 jaar en doordeweeks zijn er verschillende tienergroepen. Eens per maand komt de Bijbelgroep van 't Zon's Hof bij elkaar. In de Meerpadkerk is er ook een jeugdaanbod tijdens de dienst. Daarnaast zijn er de bijzondere diensten: geboortedankzegging, kinderkerst en Palmpasen.

De inhoud van de groepen op zondag wordt afgestemd op de overdenking voor de volwassenen. Deze zorgvuldige voorbereiding zorgt voor een hoge kwaliteit, inspirerende gesprekken en mooie knutselwerken.

De opkomst is groot tijdens de bijzondere diensten en heel wisselend op de reguliere zondagen. We zijn verheugd met de inzet van de ouders bij de *Kom in de Kring* en zien dat kinderen van vroeger betrokken blijven bij de gemeente. Aandachtspunt is de pensionering van Joke van der Heide volgend jaar. De kerkenraad wil graag tijdig een nieuwe jeugdwerker inwerken zodat de kwaliteit en continuïteit geborgd is.

Collecterooster 2026

Tijdens de vergadering stelde de kerkenraad het nieuwe collecterooster voor 2026 vast. Er is besloten om twee nieuwe goede doelen toe te voegen aan het rooster. Ten eerste Serve the City, een vrijwilligersorganisatie in Amsterdam die Amsterdammers dichter bij elkaar wil brengen om de stad nog leefbaarder te maken voor iedereen. Als tweede is gekozen voor Rederij Lampedusa, een sociale onderneming in Amsterdam die met twee voormalige vluchtelingenboten de migratiegeschiedenis van de stad vertelt en haar diversiteit viert. De kerkenraad handhaaft de bestaande doelen, waardoor er in 2026 acht doelen rouleren.

Bezoek Carel ter Linden

Op 7 december, na de dienst, geeft Carel ter Linden een lezing over *de twee geboorteverhalen van Jezus*. Carel ter Linden is Nederlands predikant, bekend als informeel hofpredikant van de koninklijke familie. Hij was onder meer voorganger van verschillende gemeenten, waaronder Hoogvliet, Oegstgeest en de Kloosterkerk in Den Haag en werd bij zijn afscheid benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Over de lezing

De Bijbel kent twee zeer verschillende geboorteverhalen van Jezus: dat van Mattheüs en dat van Lucas. Deze verhalen zijn geen historische reportages, maar willen in beeldende vorm de betekenis van Jezus' leven laten zien. Carel ter Linden gaat in op de achtergrond en de zeggingskracht van deze bijzondere teksten. De lezing duurt drie kwartier, gevolgd door een pauze waarin een lunch wordt aangeboden. Daarna volgt een tweede deel met gelegenheid voor vragen.

Personeelszaken

Met 15 medewerkers in dienst is er veel te doen op het terrein van personeel. We willen een professionele en lerende organisatie zijn. Dat betekent dat met alle medewerkers een jaargesprek gevoerd wordt. De kerkenraad maakt dankbaar gebruik van de bereidheid van Rimke van der Veer om de personeelszaken te coördineren in samenspraak met de kerkenraad en de Stichting Beheer. De portefeuillehouders van de kerkenraad zullen betrokken worden bij de jaargesprekken.

Podcast

Tijdens de kerkenraadsvergadering werd een positief besluit genomen over het voorstel van Gisbert van Baalen om een podcast te ontwikkelen namens onze gemeente. We zijn heel verheugd dat Gisbert bereid is om zijn ervaring met podcasts in te zetten voor onze gemeente door geloofsverhalen uit de Doopsgezinde gemeente tot leven te brengen voor luisteraars binnen en buiten Amsterdam. De onderwerpen zullen aansluiten bij de preken in de Singelkerk en bij actuele vragen en uitdagingen die spelen in onze samenleving. Een doel van de podcast is de rijkdom aan verhalen te delen om zo mensen te inspireren en nieuwsgierig te maken om een keer binnen te wandelen op de zondag. We kijken uit naar deze nieuwe samenwerking en wensen hem veel succes.

In Memoriam

Pastoraat

Tijdens de kerkenraadsvergadering bespraken we de invulling van het pastoraat. Henk Leegte en Essemie van Dunné coördineren dit in goed overleg. We realiseren ons dat door de afwezigheid van Ewoud Roos niet iedereen die automatisch bezoek kreeg wordt bezocht. We willen iedereen die behoefte heeft aan een gesprek of een luisterend oor graag oproepen om contact op te nemen met het team. Door op verzoek te werken hopen we dat iedereen die dat nodig heeft bemoediging vindt.

Oproep: behoefte aan een pastoraal gesprek?

In onze gemeente willen we er voor elkaar zijn. Daarom willen we graag extra onder de aandacht brengen dat iedereen die behoefte heeft aan een gesprek, ondersteuning of gewoon een luisterend oor, van harte welkom is om contact op te nemen met een van onze voorgangers.

Het pastoraat wordt gecoördineerd door Henk Leegte en Essemie van Dunné. Zij nemen graag de tijd voor u.

Henk Leegte:

tel: 06 - 45 626 270

henk.leegte@doopsgezindamsterdam.nl

Essemie van Dunné:

tel: 06 - 48 350 725

essemie.vandunne@doopsgezindamsterdam.nl

We horen graag van u wanneer u behoefte heeft aan contact. Geen vraag is te klein.

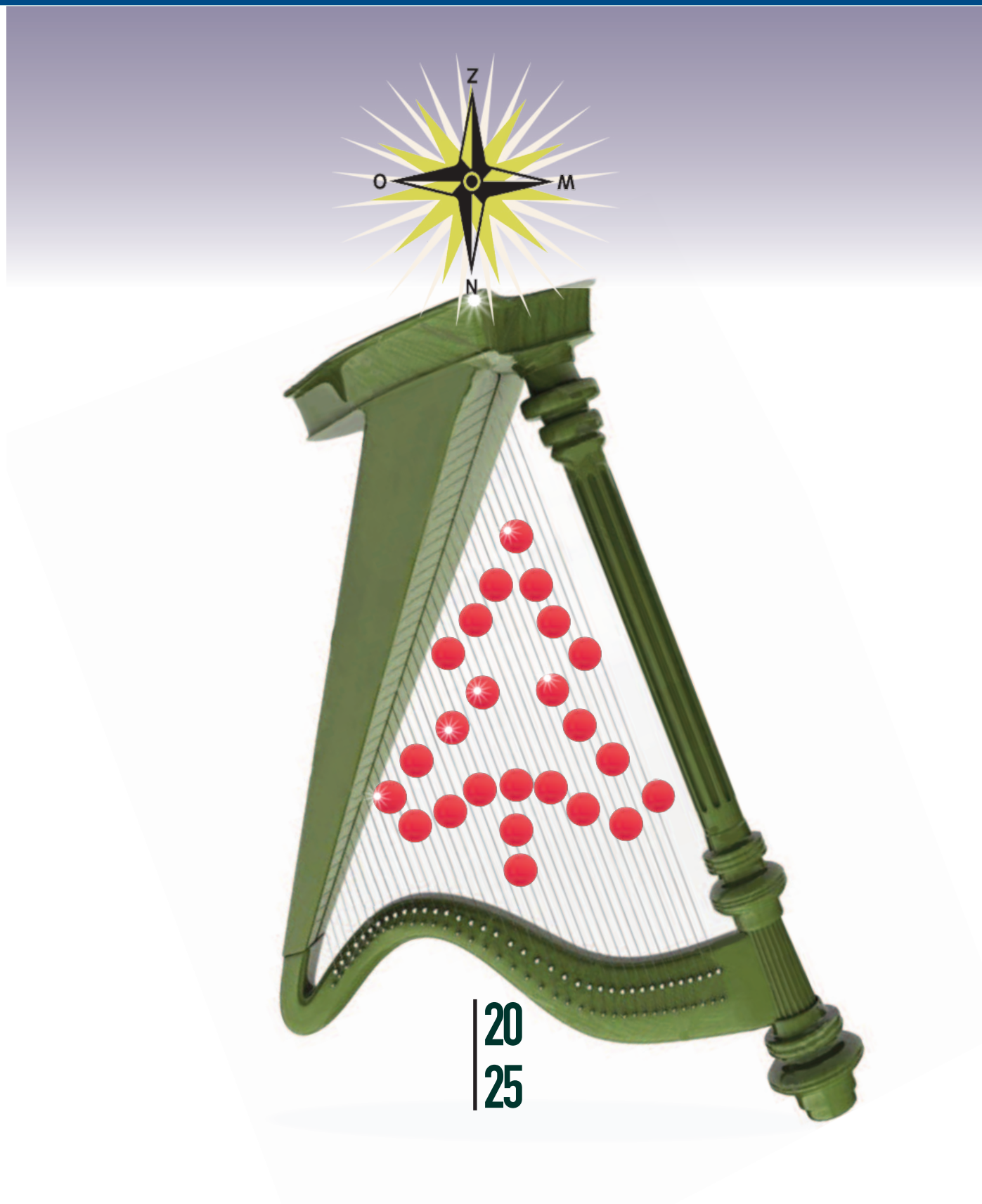
Amy Tjon Appian (1933-2025)

Amy's moeder werkte voor de Gemeente Amsterdam en werd daar als werkracht zeer gewaardeerd want toen ze op bijna 37 jarige leeftijd nog ging trouwen met een 25 jarige man, die bij haar moeder vanuit Suriname op kamers was komen wonen, werd ze niet ontslagen maar mocht blijven werken!! Uitzonderlijk in die tijd. Eerst werd Amy's broer geboren en als haar moeder 42 jaar is wordt Amy geboren. Na de lagere school gaat ze naar de HBS en daarna naar de Kweekschool (zoals toen de P.A. heette). Het voelde voor Amy alsof ze haar broer steeds moest volgen die dezelfde scholing kreeg. Maar je kunt óók zeggen dat Amy's vader in die tijd al heel geëmancipeerd handelde. Dochter kreeg evenveel kansen als zoon. Op 18jarige leeftijd werd ze onderwijzeres in het oosten van het land. Haar ouders zochten haar daar nooit op. Maar ze vond daar een hospita die naar haar omkeek.

Na een paar jaar wilde ze meer voor kinderen in de knel gaan betekenen. Ze kwam in een tehuis voor moeilijk opvoedbare meisjes terecht. Die sloegen een taal uit die ze niet verstond en die meisjes zeiden op een gegeven moment tegen haar: 'Juf, u bent veel te lief en te jong voor ons... zoek een andere baan!' Door ontmoeting met doopsgezinden kreeg ze een baan in Amsterdam en ging zich 's avonds bijscholen om uiteindelijk maatschappelijk werkster te kunnen worden. Amy's lid worden van de doopsgezinde Gemeente voelde voor haar als de geboorte van een nieuwe tijd. Alsof er een kracht was die haar door haar leven heen de weg wees. Toen 60 jaar geleden het Rivierenhuis werd geopend was dat huis bedoeld voor alleenstaanden in het onderwijs. Dankzij haar onderwijservaring kon Amy een appartement in die flat betrekken! Ze was er voor kinderen in nood. Hielp hen waar ze kon. Terugziend op haar leven zei ze steeds: "Die woorden uit Psalm 139 "U doorgrondt en U kent mijn zitten en mijn opstaan. U bent met al mijn wegen vertrouwd." Het voelt alsof er iedere keer mensen op mijn levensweg geplaatst zijn die me geholpen hebben mijn weg door het leven te vinden."

De laatste jaren wist ze dat de flat gerenoveerd zou worden en dat ze van plek zou moeten veranderen. Ze bleef vast besloten op haar oude plek terug te komen als die klaar was. Maar uit haar eigen flat is ze ziek weggegaan en ik kon haar later alleen vertellen dat ik door een raam haar tijdelijke flat gezien had waarin haar tafel met het zo bekende kleed stond. Maanden later kwam die tafel in haar kamer van het verpleeghuis te staan en wist ze: Ik keer niet meer naar het Rivierenhuis terug. Samen lazen we weer Psalm 139 en eindigden met de woorden...'U kent mij, U legt uw hand op mij God, zie of er bij mij een schadelijke weg is en leid me op de eeuwige weg.' Amy Tjon Appian, haar naam zij tot zegen.

Ineke Reinhold-Scheuermann

Kinderkerstfeest Doopsgezinde Singelkerk

21 december 2025 | Singel 452 Amsterdam | 10.30 uur | voor het hele gezin

Toelichting bij de Agenda

Zo 14 december – Peacewalk Songs & Stories, Singelkerk, 16-17.30 uur

Een inspirerende middag vol muziek, verhalen en ontmoeting in de Singelkerk. De avond markeert de volgende stap richting de Peacewalk to Jerusalem, een pelgrimage van recht en vrede die op 25 april 2026 vanuit Amsterdam vertrekt.

Do 18 december – Levenslied Singelkerk, 20-21 uur

Maison Chanson is een kleinkunst collectief bestaande uit vier bevlogen jonge zangers en theatermakers. Tijdens hun opleiding aan de Amsterdamse Toneelschool en Kleinkunstacademie vonden ze elkaar in hun gedeelde liefde voor het Nederlands- en Franstalige levenslied. Ze verzorgen in kerken door heel Nederland avondvullende programma's met een ruime selectie aan chansons en kleinkunst liederen. Van Jacques Brel tot Maarten van Roozendaal, van Piaf tot Shaffy.

Kaarten via website: [Maison Chanson](#) | [Tickets](#)

Zo 21 december – Kerstfeest voor het hele gezin, 10.30 uur

In het kerstspel is er plaats voor ieder kind dat wil meedoen, samen maken we er iets bijzonders van.

Zo 21 december – Bach Ensemble Amsterdam, Singelkerk, 20.15-21.30

Een feestelijk kerstprogramma met cantates van Bach

Gloria in excelsis Deo (BWV 191) is een unieke kerkcantate in het Latijn, gecomponeerd rond 1745 voor Kerstmis. Dit feestelijke werk straalt glorie en vreugde uit met trompetten, koor en solisten.

Christen, ätzet diesen Tag (BWV 63) is een vroege Kerstcantate uit circa 1713, later hergebruikt in Leipzig. Met een triomfantelijk openingskoor en trompetten verkondigt het de komst van Jezus, transformerend angst in vreugde.

Over de diverse activiteiten leest u meer op de website: [doopsgezindamsterdam.nl](#).
Via de website kunt u ook kaarten bestellen.

Zo 11 januari – Bach Ensemble Amsterdam presenteert een feestelijk nieuwjaarsconcert met Bach, in de Singelkerk 16 -17.15 uur

De cantate *Lasst uns sorgen, lasst uns wachen* (BWV 213) is een seculiere compositie uit 1733, oorspronkelijk geschreven voor de verjaardag van de Saksische kroonprins. Met een libretto van Picander vertelt het het verhaal van Hercules die kiest tussen plezier en deugd, met levendige aria's en koren.

Het motet *Singet dem Herrn ein neues Lied* (BWV 225) is een ambitieus stuk voor dubbel koor uit circa 1727, waarschijnlijk voor een koninklijke verjaardag. Gestructureerd als een driedelig concerto, barst het van vreugdevolle polyfonie en dynamische contrasten.

Di 13 en 20 januari Rondleiding en recital, Singelkerk vanaf 12.00 uur

Ook deze winter bent u van harte welkom voor een inspirerende middagpauze in de Singelkerk.

Het programma bestaat uit:

Een rondleiding om 12 uur door koster Bob, met bijzondere verhalen en inzichten over de kerk en haar geschiedenis gevolgd door een pianorecital door René van Royen, van ca. 12.30 tot 13.15 uur, met een zorgvuldig samengesteld muzikaal programma – en neem gerust iemand mee – !

Di 27 januari Dopers Gesprek, Singelkerk, 20.15 uur

Op 27 januari spreekt Wietse Hage in het Dopers Gesprek over AI (Artificial Intelligence) en ethiek. Wietse Hage studeerde techniekfilosofie aan de Universiteit van Twente en is actief als software-ontwikkelaar. Sinds 2025 is hij podcasthost en schrijver gespecialiseerd in kunstmatige intelligentie. In de Nieuwsbrief AI Report bespreekt hij wekelijks de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van AI.

Za 31 januari: Wereldwerkfestival in Dopersduin

Zaterdag 31 januari Doopsgezind WereldWerkfestival en nieuwjaarsbijeenkomst in Dopersduin.

Thema: *Daden gaan woorden te boven!* Over hier en nu in actie opkomen voor solidariteit, vrede en duurzaamheid. Binnenkort volgt meer info over het thema, het programma en aanmelden.

Het team

Essemie van Dunné
voorganger, jongeren-
en opbouwwerker
in Noord
t 06 48 35 07 25
e.vandunne@
doopsgezindamsterdam.nl

Joke van der Heide
jongerenwerk
t 06 17 96 43 71
j.vanderheide@
doopsgezindamsterdam.nl

Henk Leegte
predikant
t 06 45 62 62 70
h.leegte@
doopsgezindamsterdam.nl

Ewoud Roos
predikant
t 06 34 11 50 00
e.roos@
doopsgezindamsterdam.nl

Liliane van der Steur
jeugdwerker
t 06 21 39 75 44
l.vandersteur@
doopsgezindamsterdam.nl

December - Januari

• zo 14 dec	Peacewalk Songs & Stories	Singelkerk	16.00 uur
• di 16 dec	Gesprekskring: Einde der tijden Inl. op Openbaring van Johannes	Singelkerk	14.30 uur
• do 18 dec	Adventsmiddag; E.M.L van Dunné	Singelkerk	14.00 uur
• do 18 dec	Levenslied	Singelkerk	20.00 uur
• zo 21 dec	Bach Ensemble kerstcantates	Singelkerk	20.15 uur
• za 10 jan	Koorrepetitie	Singelkerk	10.30 uur
• zo 11 jan	Bach Ensemble Nieuwjaarsconcert	Singelkerk	16.00-17.15 uur
• di 13 jan	Rondleiding en recital	Singelkerk	12.00-13.15 uur
• di 20 jan	Rondleiding en recital	Singelkerk	12.00-13.15 uur
• di 20 jan	Kring: Einde der tijden	Singelkerk	14.30 uur
• di 27 jan	Dopers Gesprek W. Hage, Al Ethiek	Singelkerk	20.15 uur
• do 29 jan	Bijbelaars	Singelkerk	11.00 uur
• za 31 jan	Wereldwerkfestival	Dopersduin	10.00 tot 21.00

December - Januari

14 december – Projecten van de Stichting Doopsgezind WereldWerk

NL27 TRIO 0786 8803 33 t.n.v. de St.

Doopsgezind WereldWerk te Deventer

21, 24 en 25 december – Collecte t.b.v. de eigen gemeente: Doopsgezind Amsterdam

NL16 INGB 0000 7800 00 t.n.v. Verenigde

Doopsgezinde gemeente Amsterdam

4 januari – Stichting Serve the City Amsterdam

NL07 ABNA 0432 7257 76 t.n.v. Stichting

Serve the City, Amsterdam

Serve the City brengt vrijwilligers samen om zich in te zetten voor Amsterdammers die wel een helpende hand kunnen gebruiken: ouderen die zich eenzaam voelen, gezinnen die het financieel moeilijk hebben, dak- en thuislozen, nieuwkomers of buurtbewoners die extra aandacht verdienen. Dat kan heel praktisch zijn – een muur schilderen bij een opvanghuis, samen koken, een tuin opknappen, of gewoon tijd maken voor een goed gesprek. Met de collecte dragen wij bij aan de organisatie en coördinatie van deze vrijwilligersprojecten, zodat meer mensen in Amsterdam letterlijk geholpen én gezien worden.

11 januari – Stoelenproject

NL42 INGB 0001 3205 98 t.n.v. Stoelenproject, Amsterdam

Het Stoelenproject is de meest laagdrempelige avond- en nachtopvang van Amsterdam. De opvang is sober, maar veilig, warm en gratis. Elke avond en nacht verblijven er 45 daklozen in de opvang aan de Marnixstraat. Van 15 september tot en met 30 april realiseren ze sinds 1989 ieder seizoen weer 10.000 overnachtingen met 75 vrijwilligers.

Als u niet in de dienst aanwezig kon zijn en toch iets wilt bijdragen aan het project kunt u dat via het aangegeven bankrekeningnummer doen of via de Givt-app.

18 januari – Rederij Lampedusa, stichting Gelukzoekers

NL33 TRIO 0320 2863 63 t.n.v. Stichting

de Gelukzoekers

Rederij Lampedusa is geen gewone rondvaart. Het is een varend podium voor nieuwe Amsterdammers — mensen die ooit als vluchteling hier aankwamen — om hun eigen verhaal te delen. Aan boord nemen zij bezoekers mee op een tocht door de grachten én door een stukje wereldgeschiedenis. Niet om medelijden te vragen, maar om te laten zien hoe waardevol diversiteit is. Door te doneren help je mee aan scholing en begeleiding van nieuwkomers, onderhoud van de boten (waarvan twee ooit vluchtelingen reddden) en het creëren van betaalbare rondvaarten voor scholen en maatschappelijke groepen.

25 januari – Stichting Kruispost

NL22 ABNA 0437 2953 70 t.n.v.

St. Vrienden Kruispost

De stichting Kruispost geeft primaire medische hulp aan onverzekerden die tussen wal en schip vallen en mensen in geestelijke nood d.m.v. de exploitatie van een medisch centrum in de binnenstad waar gratis medische en psychosociale hulp wordt gegeven. De aard van de hulpverlening is vergelijkbaar met die van een huisartsenpraktijk.

1 februari – Harriët Tubman Huis in Zuidoost

NL10 INGB 0008 3306 85 t.n.v. Harriët

Tubman Huis

Het Harriët Tubman Huis (HTH) biedt in Amsterdam Zuid-Oost tijdelijke opvang en begeleiding aan ongedocumenteerde vrouwen en hun kinderen. De bewoners verblijven bij HTH gedurende hun procedure voor een verblijfsvergunning, wanneer verblijf in een asielzoekerscentrum niet wenselijk of mogelijk is vanwege de juridische situatie. HTH richt zich op het bevorderen van zelfredzaamheid en onderlinge empowerment van de vrouwen. De stichting financiert haar basiskosten volledig via giften en donaties van fondsen en particuliere donateurs, waarvoor zij haar dank uitspreekt.

Kopij voor het volgende nummer vóór **11 januari 2026** sturen aan Mieke Krebber
Mail: m.krebber@chello.nl
Adres: Dulcie Septemberpad 73, 1093 NK Amsterdam
(telefoon 020-6731926).

De redactie behoudt zich het recht voor artikelen in te korten of niet op te nemen.

Secretariaat en administratie

Singel 452
1017 AW Amsterdam
kerk (020) 623 45 88
kosterij@doopsgezindamsterdam.nl
secretariaat (020) 624 65 73
secretaris@doopsgezindamsterdam.nl
boekhouding (020) 627 70 72
gironummer
NL11INGB0000141442 (VDGA)
website:
www.doopsgezindamsterdam.nl
website van de ADS: www.ads.nl

COLOFON

idA, in dit Amsterdam
Maandblad voor geloof
en gemeentelieven van
Doopsgezind Amsterdam.

Redactie

Sjoukje Halbertsma
Joke van der Heide
Thijs van Hoogstraten
Karen Lammers
Peter ter Veer
Wim de Vries Lentsch
Mieke Krebber (eindredacteur)

Ontwerp en realisatie

Ontwerpgroep Lâle, www.lale.nl
(033) 462 46 93

Verzending idA via het secretariaat:
e-mail: secretaris@doopsgezindamsterdam.nl

KERKDIENTEN DECEMBER 2025 EN JANUARI 2026

	Singelkerk Centrum 10.30 uur	Meerpada Noord 10.15 uur	Collectebestemming***
14 december Derde advent	ds H. Leegte* 12.15 uur second Sunday service	E.M.L. van Dunné** Adventknutsel	Projecten van Doopsgezind Wereldwerk
21 december Vierde advent	ds H. Leegte Kerstfeest voor het hele gezin 16.00-17.00 uur H4H adventsviering vier voorgangers	Geen dienst	Doopsgezind Amsterdam
24 december Kerstavond	ds H. Leegte* 22.00 uur	E.M.L. van Dunné** 21.00 uur	Doopsgezind Amsterdam
25 december Kerst	ds H. Leegte	E.M.L. van Dunné**	Doopsgezind Amsterdam
28 december	Geen dienst	Geen dienst	
4 januari	ds H. Leegte	E.M.L. van Dunné**	Serve the city Amsterdam
11 januari	ds H. Leegte* 12.15 uur second Sunday service	E.M.L. van Dunné**	Stoelenproject
18 januari	ds J. van Aller	E.M.L. van Dunné**	Rederij Lampedusa
25 januari	ds H. Leegte	Geen dienst	Kruispost
1 februari	ds H. Leegte	E.M.L. van Dunné**	Harriët Tubmanhuis

* Kom -in-de-kring en Kinderkerk.

** Als er dienst is aan het Meerpada is er ook Kinderdienst.

*** voor meer informatie over de collectes, zie: Collectebestemmingen (elders in dit blad)